

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”**

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів IV курсу денної форми навчання
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

Харків
2013

Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни “Судове право” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів IV курсу денної форми навчання Інституту підготовки кадрів для органів юстиції / уклад.: І. Є. Марочкін, І. В. Назаров, О. М. Овчаренко. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 31 с.

У к л а д а ч і : І. Є. Марочкін,
І. В. Назаров,
О. М. Овчаренко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 4 від 15.04.2013 р.)*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практичні заняття – одна з основних форм навчання. Їх мета полягає в засвоєнні основних теоретичних положень і відпрацюванні навичок застосування законодавчих норм, що регламентують організацію та діяльність органів судової влади. Вони проводяться у формі відповідей студентів на теоретичні питання, вирішення практичних завдань, ділових ігор, вивчення конкретних практичних прикладів. З найважливіших теоретичних тем дисципліни проводяться колоквіуми.

Колоквіум є одним із видів занять, метою якого є поглиблене вивчення частин, розділів, окремих питань дисципліни шляхом бесіди, обговорення студентських доповідей на відповідні теми.

Під час вирішення завдань до практичних занять студент повинен аналізувати представлену правову ситуацію, посилатися на чинне законодавство, виявляти нормативні прогалини або проблеми застосування певних нормативних приписів, обґрунтовувати необхідність посилання на конкретну норму у наведеному випадку. Студент обов'язково дає чіткі відповіді на всі питання, викладені в завданні, й робить висновок по вказаній правовій ситуації, з якого є зрозумілим вирішення справи.

На практичних заняттях перевіряється ступінь засвоєння студентами теоретичних питань дисципліни, положень законодавства та практики його застосування.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Судове право: предмет, метод, принципи

(колоквіум)

1. Генеза концепції судового права.
2. Предмет і метод судового права.
3. Поняття, характерні ознаки і види судово-правових відносин.
4. Принципи судового права.
5. Система навчальної дисципліни “Судове право” та її співвідношення з іншими юридичними дисциплінами.
6. Взаємозв’язок судового права з іншими галузями права.

Список нормативно-правових актів та літератури

Мурадян Э. М. Судебное право: моногр. / Э. М. Мурадян. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2007. – 575 с.

Полянский Н. Н. Проблемы судебного права: моногр. / Н. Н. Полянский, М. С. Строгович, В. М. Савицкий, А. А. Мельников. – М.: Наука, 1983. – 224 с.

Прилуцький С. В. Вступ до судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): моногр. / С. В. Прилуцький. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.

Сібільова Н. В. Концепція судового права: історичний аспект / Н. В. Сібільова // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – Вип. 58. – С. 140-146.

Сібільова Н. В. Щодо поняття “судове право” та сфери його застосування / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю. – 2003. – Вип. 5. – С. 90-96.

Тема 2. Джерела судового права

(колоквіум)

1. Поняття і класифікація джерел судового права.
2. Міжнародно-правові акти як джерела судового права.
3. Судова політика як результат діяльності органів судової влади.
4. Акти органів судової влади: поняття, види і основні ознаки.
5. Акти міжнародних судових установ як джерела судового права. Порядок виконання і застосування практики Європейського суду з прав людини.
6. Акти судового правозастосування як джерело права в Україні: теоретичне і прикладне значення.
  - 6.1. Роль постанов пленуму вищих спеціалізованих судів і Пленуму Верховного Суду України в процесі правозастосування.
  - 6.2. Рішення Верховного Суду України з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права в подібних правовідносинах у порядку, передбаченому процесуальним законом.

Завдання

1. Апеляційний суд Харківської обл. під час вивчення роботи судів області з виїздом в закріплені суди здійснив аналіз справ, строк розгляду по яких перевищує шість місяців; справ неповнолітніх, а також справ, пов'язаних із виконанням п. 3 Указу Президента України “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей”; кримінальних справ про злочини в сфері інтелектуальної власності. Було досліджено рівень оперативності розгляду судами справ та забезпечення доступу громадян до правосуддя. Проаналізовано судову практику розгляду судами справ про: застосування примусових заходів виховного характеру, корупційні правопорушення, порушення митних правил та податкового законодавства тощо. Унаслідок такої діяльності на підставі п. 4

ст. 27 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” загальні збори суддів Апеляційного суду Харківської обл. затвердили постанову про надання місцевим судам Харківської обл. методичної допомоги в застосуванні законодавства при розгляді відповідних категорій кримінальних та цивільних справ.

Чи відповідають дії Апеляційного суду Харківської обл. чинному законодавству? Чи мають право апеляційні суди надавати методичну допомогу місцевим судам із питань застосування законодавства? Назвіть форми методичної допомоги вищих судів нижчим. Яке значення має методична допомога для забезпечення єдності судової практики?

2. 11 жовтня 2012 р. Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України розглянула у відкритому судовому засіданні кримінальну справу за заявою заступника Генерального прокурора України про перегляд ухвали колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 травня 2012 р. Під час розгляду було встановлено, що порівняння правових висновків оспореного та порівнюваного рішень дає підстави зробити висновок, що, попри подібність суспільнонебезпечних діянь, вони отримали неоднакову кримінально-правову оцінку, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень. Як результат – Верховний Суд України встановив помилковість висновків суду касаційної інстанції та відновив касаційний перегляд по справі, під час якого зобов’язав Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ усунути неправильне застосування норми закону про кримінальну відповідальність.

Чи має право Верховний Суд України скасовувати рішення вищих спеціалізованих судів? Наскільки обов’язкові висновки Верховного Суду України для нижчестоящих судів? Дайте правову оцінку вищенаведеній ситуації.

3. Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищої ради юстиції про офіційне тлумачення положення ч. 5 ст. 20 Закону України “Про судо-

устрій України” (справа про звільнення судді з адміністративної посади) від 16.05.2007 р. було визнано таким, що не відповідає Конституції України, положення ч. 5 ст. 20 Закону України “Про судоустрій України” від 7 лютого 2002 р., відповідно до якого голова суду, заступник голови суду призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України. Крім того, цим рішенням було рекомендовано Верховній Раді України невідкладно в законодавчому порядку врегулювати питання про призначення суддів на посади голови суду, заступника голови суду та звільнення їх з цих посад.

Рада суддів України на підставі такого рішення Конституційного Суду України встановила власний порядок призначення суддів на адміністративні посади. Рішенням № 50 від 31.05.2007 р. Рада суддів України вирішила самостійно призначати суддів на посади голів, заступників голів судів загальної юрисдикції та звільняти з таких посад (крім адміністративних посад у Верховному Суді України) до врегулювання цього питання в законодавчому порядку. Затверджувати на посади голів, заступників голів загальних судів та звільняти з цих посад (крім випадків закінчення п’ятирічного строку перебування на відповідних адміністративних посадах) за поданням Голови Верховного Суду України, голів вищих спеціалізованих судів – за поданням Голови Верховного Суду України на підставі рекомендації відповідної ради суддів, а інших голів та заступників голів спеціалізованих судів – за спільним поданням Голови Верховного Суду України та голови відповідного вищого спеціалізованого суду на підставі рекомендації відповідної ради суддів.

Дайте оцінку дії Ради суддів України, враховуючи норми чинної Конституції України. Чи можна вважати таке рішення елементом судової політики? Наскільки легітимними, на Вашу думку, є призначення голів і заступників голів судів, здійснені Радою суддів України відповідно до рішення № 50 від 31.05.2007 р.?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.

Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV // Там же. – 2006. – № 1. – Ст. 13.

Про судові рішення: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 18.12.2009 р. № 14 // Вісн. Верхов. Суду України. – 2010. – № 1. – С. 4.

Регламент Конституційного Суду України: затв. рішенням Конституц. Суду України від 05.03.1997 р. // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 20. – С. 8.

Голова Ради суддів України Я. Романюк: інтерв'ю [Електрон. ресурс] / М. Закаблук. – Режим доступу: http://www.zib.com.ua/ua/6754-yaroslav_romanyuk_yakscho_mi_budemo_movchati_to_tochno_nicho.html – Заголовок з екрана.

Гурвич М. А. Судебное решение. Теоретические проблемы: моногр. / М. А. Гурвич. – М.: Юрид. лит., 1976. – 265 с.

Заворотько П. П. Судові рішення: навч. посіб. / П. П. Заворотько, М. Й. Штефан. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1971. – 188 с.

Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: моногр. / О. В. Капліна. – Х.: Право, 2008. – 296 с.

Сердюк В. В. Обов'язковість судового рішення: окремі питання теорії і практики / В. В. Сердюк // Вісн. прокуратури. – 2006. – № 8 (62). – С. 79-88.

Судова практика та її значення для регулювання відносин у сфері праці: моногр. / П. І. Жигалкін, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – Х.: Фінан, 2008. – 544 с.

Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні: [моногр.] / С. В. Шевчук. – К.: Реферат, 2007. – 640 с.

Тема 3. Суб'єкти судового права

(колоквіум)

1. Поняття, види і характерні ознаки суб'єктів судового права.
2. Суд як основний суб'єкт судового права.
3. Суддя як суб'єкт судового права.
4. Громадяни як суб'єкти судового права.

Завдання

4. З'їзд суддів України провів засідання, під час якого заслухав звіти Ради суддів України та рад суддів про виконання завдань органів суддівського самоврядування, вищих спеціалізованих судів про стан здійснення правосуддя судами відповідних юрисдикцій та Верховного Суду України про судову практику найвищого судового органу з питань його юрисдикції. Унаслідок розгляду зазначених питань делегати вирішили, що є потреба у забезпеченні координації роботи вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду України та органів суддівського самоврядування в питаннях забезпечення єдності суддівської практики та розробки змін до чинного законодавства у сфері покращення роботи правосуддя. Більшістю голосів делегатів З'їзд суддів України прийняв рішення про запровадження судового права в Україні з віднесенням до нього рішень і постанов вищих спеціалізованих судів України та Верховного Суду України, постанов пленумів вказаних судів та рішень З'їзду суддів України. Акти судового права було визнано обов'язковими для застосування місцевими та апеляційними судами під час вирішення подібних судових справ та самими вищими судами і Верховним Судом України у подальшій діяльності. Також запропоновано Верховній Раді України приймати зміни до чинного судоустрійного законодавства з урахуванням сталої судової практики і актів судового права.

Якими відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" є повноваження З'їзду суддів України? Охарак-

ктеризуйте правову силу актів найвищих органів суддівського самоврядування. Що, на Вашу думку, може формувати зміст судового права і судової практики?

5. Верховна Рада України відповідно до Закону України “Про Конституційний Суд України” обрала до складу вказаного суду шістьох суддів. Обрані до складу Конституційного Суду України судді займали суддівські посади в апеляційних загальних судах та Верховному Суді України. Для того, щоб оформити їх переведення на нове місце роботи, Верховна Рада України винесла постанову про звільнення вказаних суддів із займаних посад із формулюванням “у зв’язку з обранням до складу Конституційного Суду України”. Вказана постанова Верховної Ради України була оскаржена до Вищого адміністративного суду України у зв’язку зі звільненням суддів із посад з підстав, не передбачених Конституцією України та Законом України “Про судоустрій і статус суддів”. Вищий адміністративний суд України внаслідок розгляду скарги постановив внести зміни до постанови Верховної Ради України у частині визначення причин для звільнення суддів із посад, вказавши в якості такої “у зв’язку з виходом у відставку”.

Дайте оцінку рішенню Вищого адміністративного суду. Чи має він право вносити зміни до актів Верховної Ради України?

Список нормативно-правових актів та літератури

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 13. – С. 270-302.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Там же. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: [моногр.] / Л. М. Москвич. – Х.: Фінн, 2011. – 384 с.

Назаров І. В. Судові системи країн ЄС та України: генезис та порівняння: [моногр.] / В. І. Назаров. – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Прокопенко О. Б. Право на справедливий суд: концептуальний аналіз і практика реалізації: [моногр.] / О. Б. Прокопенко. – Х.: Фінн, 2011. – 248 с.

Сульженко Ю. Реалізація права на судовий захист у суді першої інстанції / Ю. Сульженко // Право України. – 2005. – № 7. – С. 89-94.

Шварц О. А. Право на “свого судью” / О. А. Шварц // Конституция Российской Федерации: пробл. коммент. под ред. В. А. Четвернина. – М.: Юристъ, 1997. – 385 с.

Т е м а 4. Судова влада

(колоквіум)

1. Поняття та характерні ознаки судової влади.
2. Ознаки судової влади.
3. Функції судової влади.
4. Принципи судової влади: поняття, система, значення.
  - 4.1. Основоположні принципи судової влади: система та загальна характеристика.
  - 4.2. Інституціональні принципи судової влади: система та загальна характеристика.
  - 4.3. Функціональні принципи судової влади: система та загальна характеристика.

Завдання

6. Під час кримінального провадження в суді першої інстанції по звинуваченню Х., І. та В. у вчиненні навмисного вбивства з хуліганських спонукань, враховуючи велику небезпеку злочину, склад суду було сформовано в кількості трьох суддів. Підсудний Х. заявив клопотання про те, щоб справа слухалася судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних. Суд відмовив Х. у клопотанні на тій підставі, що підсудні І. та В. були проти участі присяжних у розгляді їх справи.

Чи відповідає закону склад суду, який розглянув справу? У якому складі суддів здійснюється розгляд справ? Охаракте-

ризуйте правові форми і правову природу участі представників народу у здійсненні правосуддя.

7. Звинувачений у вчиненні посадового злочину К. заявив у суді клопотання про здійснення судочинства регіональною мовою. Потерпілий по кримінальній справі клопотання не підтримав, зазначивши, що він вільно володіє державною мовою, а регіональною значно гірше.

Порадившись, місцевий суд виніс ухвалу про задоволення клопотання підсудного, мотивуючи своє рішення тим, що підсудний знаходиться в більш складному становищі у порівнянні з потерпілим, тому його клопотання має пріоритет у порівнянні із думкою потерпілого. Останньому роз'яснили, що якщо окремі слова регіональної мови для нього будуть незрозумілі, то їх йому перекладе один з суддів або секретар судового засідання.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу мови судочинства. Назвіть правові гарантії його реалізації.

8. Після відкладення судового розгляду кримінальної справи захисник увійшов до кабінету головуючого і, побачивши там разом із суддею прокурора, запропонував їм обговорити обставини справи у неформальній обстановці. Останні погодилися та на автомобілі прокурора приїхали пообідати до кафе “Дача”. За сусіднім столом обідав цивільний відповідач у справі, який висловив судді побажання скоріше розглянути справу та звільнити з-під варті невинного. Вартість кулінарних страв оплатив захисник за рахунок коштів підсудного.

Дайте правову оцінку дій учасників судового розгляду. Які принципи судової влади порушуються у даній ситуації?

9. У Фрунзенському районному суді м. Харкова при судовому розгляді цивільної справи про захист честі, гідності та ділової репутації місцевого бізнесмена були присутні представники громадськості і репортери. Представник правозахисної організації “Народний контроль” К. дістав блокнот і почав пи-

сьмово фіксувати хід судового засідання. Журналіст місцевого телеканалу “Сімон” Ф. непомітно увімкнув портативний диктофон. Кореспондент всеукраїнської газети “Українська правда” Ш. зробив декілька фотознімків залу судового засідання та складу суду, після чого за допомогою професійної апаратури розпочав відеозапис судового розгляду. Побачивши дії присутніх, суддя заборонив зазначеним особам фіксувати порядок судового розгляду, оскільки це відображається у протоколі судового засідання. У разі невиконання його вимог суддя пригрозив розглянути справу в закритому судовому засіданні.

Чи законними є дії судді? В яких випадках згідно з чинним законодавством суд проводить закритий судовий розгляд? Чи існують особливі обмеження принципу гласності на стадіях апеляційного і касаційного розгляду судової справи?

10. Перед судовим розглядом кримінального провадження по обвинуваченню К. у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 365 і ч. 2 ст. 368 ст. КК України, до судді Ленінського районного суду м. Полтави зателефонував голова місцевої ради та попросив поблажливо підійти до вирішення долі підсудного, пообіцявши сприяти у розв’язанні проблеми надання житла суддям Ленінського районного суду м. Полтави. Суддя відповів, що розгляне справу відповідно до закону, а винному призначить покарання, яке відповідатиме тяжкості вчиненого злочину.

У процесі судового розгляду перед будинком суду голова місцевої ради організував мітинг, учасники якого тримали гасла “Ні – політичній розправі над К.”, “Суддю – у відставку!”, “Свободу К.!?”.

Після оголошення обвинувального вироку голова місцевої ради дав інтерв’ю кореспондентові газети “Полтавські вісті”, у якому назвав ухвалені рішення суду незаконним та висловив готовність дійти до Європейського суду з прав людини з метою доведення невинності К.

Дайте правову оцінку дії зазначених осіб. Які процесуальні гарантії незалежності суддів передбачені чинним законодавством?

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35-36, 37. – Ст. 446.

Конституція України від 28.06.1996 р. // Там же. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р. № 422/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Городовенко В. В. Принципи судової влади: моногр. / В. В. Городовенко. – Х.: Право, 2012. – 447 с.

Кампо В. Конституційний контроль. Засади, статус, механізм / В. Кампо // Віче. – № 6. – 1993. – С. 10.

Назаров І. В. Судові системи країн ЄС та України: генезис та порівняння: [моногр.] / В. І. Назаров. – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. / за ред. І. Є. Марочкіна і Н. В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одіссей, 2011. – 376 с.

Сібільова Н. В. Судова влада в системі поділу влади / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2002. – Вип. 6. – С. 135-145.

Смородинський В. С. Судова влада в Україні (загально-теоретичні проблеми): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. С. Смородинський. – Х., 2001. – 187 с.

Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: моногр. / Л. Г. Шило. – Х.: Право, 2011. – 472 с.

Тема 5. Судова система

(колоквіум)

1. Поняття та види судових систем.
2. Етапи становлення судової системи України та перспективи її реформування відповідно до європейських стандартів. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових систем.
3. Ознаки та загальна характеристика судової системи України.
4. Принципи судової системи України (територіальність, інстанційність та спеціалізація).
5. Порядок та підстави утворення та ліквідації судів.
6. Основні елементи судової системи України.
  - 6.1. Види, компетенція та склад місцевих судів.
  - 6.2. Види, компетенція та склад апеляційних судів.
  - 6.3. Види, компетенція та склад вищих спеціалізованих судів. Пленум вищого спеціалізованого суду: склад і повноваження.
  - 6.4. Правовий статус Верховного Суду України як найвищого судового органу України. Судові палати і Пленум Верховного Суду України: склад і повноваження.
  - 6.5. Компетенція, структура та порядок формування Конституційного Суду України.
7. Порівняльно-правовий аналіз моделей судових систем світу.

Завдання

11. Міністр юстиції України вніс на розгляд Президента України подання про створення додаткових апеляційного господарського суду та апеляційного адміністративного суду для поліпшення доступності правосуддя для населення. Президент України виніс Указ про створення відповідних судів, але після його оголошення з'ясувалося, що подання до Президента України з визначеного питання не обговорювалося з головами Ви-

щого господарського суду України та Вищого адміністративно-го суду України, які не вбачають підстав для створення додаткових апеляційних судів у межах своїх юрисдикцій.

Дайте оцінку дії Міністра юстиції України. Яка існує процедура створення та ліквідації судів і які підстави для цього?

12. Голова апеляційного господарського суду вніс на затвердження зборів суддів суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Р., який після розподілу почав працювати у судовій палаті з розгляду справ про банкрутство, через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати з розгляду справ у сфері захисту інтелектуальної власності, оскільки його попередній досвід у якості судді і професійний та науковий інтерес більш пов'язані з розглядом останніх справ, ніж справ про банкрутство. Голова суду відмовив у проханні, мотивуючи тим, що існуючий персональний розподіл його як керівника суду задовольняє, він є оптимальним, оскільки враховує у міру можливості професійні якості і нахили усіх суддів, а не лише одного. Тоді суддя Р., керуючись п. 2 ч. 5 ст. 115 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, звернувся до зборів суддів апеляційного господарського суду з проханням підтримати його бажання працювати в судовій палаті з розгляду справ у сфері захисту інтелектуальної власності. Загальні збори, вислухавши усі доводи судді Р. та заперечення голови суду, дійшли висновку, що доцільніше суддю Р. ввести у склад судової палати з розгляду справ у сфері захисту інтелектуальної власності.

Чи були компетентними збори суддів у вирішенні питання, з яким звернувся до них суддя? Які наслідки позитивного вирішення прохання судді? Які повноваження зборів суддів? Дайте характеристику завданням органів суддівського самоврядування та назвіть їх.

13. У Київському районному суді м. Харкова судді суду на загальних зборах висловили незадоволення роботою голови

суду та висловили йому недовіру, що, на їх думку, тягне його відставку з посади голови суду. Після чого було висунуто в якості кандидата на посаду голови суду суддю Б. цього суду. Документи на суддю Б. з рішенням загальних зборів суддів Київського районного суду м. Харкова було направлено до Вищої ради юстиції з пропозицією призначити його на посаду голови суду.

Дайте оцінку рішень загальних зборів суду. Який порядок призначення суддів на адміністративні посади?

Список нормативно-правових актів та літератури

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: [моногр.] / Л. М. Москвич. – Х.: Фінн, 2011. – 384 с.

Назаров І. В. Судові системи країн ЄС та України: генезис та порівняння: [моногр.] / В. І. Назаров. – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Порівняльне судове право: навч. посіб. / за ред. І. Є. Марочкіна та Л. М. Москвич. – Х.: Право, 2008.

Судебные системы европейских стран: учеб. пособие / пер. с фр. Д. И. Васильева и с англ. О. Ю. Кобякова. – М.: Международ. отношения, 2002. – 336 с.

Фіолевський Д. П. Судова влада і правоохоронна система в Україні: навч. посіб. / Д. П. Фіолевський. – К.: Кондор, 2006. – 322 с.

Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посіб. [у 3-х кн.] / В. І. Шишкін. – Кн. 1, 2. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 336 с.

Тема 6. Формування суддівського корпусу в Україні

(колоквіум)

1. Світові моделі підготовки та призначення суддів.
2. Законодавчі вимоги до кандидатів на посади суддів. Несумісність посади судді з іншими видами державної та політичної діяльності.
3. Професійно важливі якості судді. Психологічні аспекти професіограми судді. Особливості професійної правосвідомості судді.
4. Процедура призначення на посаду судді вперше.
5. Принципи незмінюваності суддів. Порядок розгляду питання про обрання на посаду судді безстроково.
6. Переведення судді до іншого суду: процедурні аспекти.

Завдання

14. Вища кваліфікаційна комісія України 11 травня 2012 р. ухвалила рішення – відмову в наданні рекомендації про призначення на посаду судді й про виключення із резерву кандидатів на посаду суддів І. і П. Підставою для ухвалення такого рішення ВККС України по І. стало встановлення його невідповідності морально-етичним вимогам до судді, що підтверджувалося фактами зловживань, допущених ним у ході попередньої адвокатської діяльності (зокрема, йшлося про представництва інтересів клієнта у цивільній справі). І. на заперечення позиції ВККС України вказав, що факти його зловживань під час адвокатської діяльності не були підтверджені відповідними рішеннями КДКА про порушення адвокатської етики. П., за даними ВККС України, не виконав своїх обов'язків відносно збереження квартири, переданої йому на зберігання у рамках кримінальної справи, яка потім була відчужена. І. і П. оскаржили рішення ВККС України у судовому порядку. За підсумками розгляду цих двох справ 30 серпня 2012 р. ВАС України повністю задовольнив позовні вимоги П., а 6 вересня 2012 р. – І., визнавши,

таким чином, відповідні рішення ВККС України про відмову в наданні рекомендацій і виключенні цих осіб з кадрового резерву незаконними. Окрім того, ВАС України частково задовольнив ще один позов І. про визнання дій ВККС України по перевірці його морально-етичних якостей і аналізу його адвокатської діяльності протиправними. Зокрема, Суд визнав недоведеним факт недобросовісного представництва інтересів клієнта І. в минулому, підтвердивши законність дій Комісії по аналізу його адвокатської діяльності.

Оцініть законність дій ВКК України про відмову в наданні рекомендацій про призначення на посаду судді й про виключення із резерву кандидатів на посаду суддів І. і П. Чи правильну позицію зайняв ВАС України? Яким морально-етичним вимогам мають відповідати кандидати на посади суддів? Які механізми перевірки відповідності кандидатів на посади суддів морально-етичним вимогам передбачені чинним законодавством про судоустрій? Який порядок оскарження рішень і дій ВККС України передбачено Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, Регламентом ВККС України і Кодексом адміністративного судочинства України?

15. К. був призначений на посаду судді Новоайдарського районного суду Луганської обл. Указом Президента України від 24 травня 2011 р. 19 вересня 2012 р. К. подав до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України заяву про переведення до Жовтневого районного суду м. Луганська, в якому відкрилася вакантна посада у зв'язку із виходом одного із суддів цього суду у відставку. Свою заяву К. мотивував тим, що у Новоайдарі, який є райцентром Луганської обл., він не забезпечений житлом, а у м. Луганську проживає його хвора мати, стан якої протягом 2012 р. різко погіршився і про яку він має піклуватися. ВККС України призначила розгляд клопотання судді на своєму засіданні від 27 вересня 2012 р. При цьому в Комісії рекомендували К. надати довідку із Новоайдарського районного суду Луганської обл. про кількість і якість справ, які перебували на розгляді судді за період з 24 травня 2011 р. по 19 вересня 2012 р., характеристику голови суду і довідку про склад родини.

Яке рішення має ухвалити ВККС України на підставі розгляду заяви судді К.? Яка процедура переведення судді, призначеного на посаду вперше, передбачена Законом України “Про судоустрій і статус суддів” і Регламентом ВККС України? Чи вважаєте Ви переконливими аргументи К., наведені ним в обґрунтуванні свого клопотання перед ВККС України?

16. На сайті ВККС України розміщено оголошення наступного змісту: «22 та 23 січня 2013 р. ВККС України прийнято рішення, яким оголошено конкурс на заміщення вакантних посад суддів у місцевих судах загальної юрисдикції серед кандидатів на посаду судді вперше, які перебувають у резерві на заміщення вакантних посад судді. Конкурс оголошено для заміщення 359 вакантних посад суддів, які утворилися в місцевих загальних, місцевих господарських та місцевих адміністративних судах. З оголошенням про конкурс та інформацією щодо його проведення, а також з умовами проведення конкурсу можна ознайомитися на офіційному веб-порталі ВККС України в розділі “Добір кандидатів на посаду судді вперше” в рубриці “Оголошення”».

Якими є умови проведення конкурсу серед кандидатів на посаду судді вперше, які перебувають у резерві на заміщення вакантних посад суддів, відповідно до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” і Регламенту ВККС України? Які дії має вчинити кандидат на посаду судді, який перебуває у резерві, для участі в конкурсі? Якими є критерії визначення переможців конкурсу ВККС України? Якою є процедура призначення переможця відповідного конкурсу на посаду судді?

Список нормативно-правових актів та літератури

Офіційний Інтернет-сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/> – Заголовок з екрана.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 6. – С. 13.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України: затв. рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 08.06.2011 р. № 1802/зп-11 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/ua/about/reglament-vkks-ukraini/> – Заголовок з екрана.

Барак А. Судейское усмотрение: моногр. / А. Барак; пер. с англ. – М.: Норма, 1999. – 364 с.

Москвич Л. М. Статус суддів: теоретичний та порівняльно-правовий аналіз: [моногр.] / Л. М. Москвич. – Білозерка: [Б.в.], 2004.

Радутная Н. В. Народный судья: профессиональное мастерство и подготовка / Н. В. Радутная. – М.: Юрид. лит., 1977. – 174 с.

Самсін І. Л. Судова реформа: актуалізація проблем статусу суддів та судоустрою України: історико-правовий нарис: [моногр.] / І. Л. Самсін. – Х.: Фінн, 2012. – 224 с.

Т е м а 7. Правовий статус носіїв судової влади

(колоквіум)

1. Незалежність та недоторканність судді як правова основа їх статусу.

2. Статус судді: поняття, зміст. Професійні права та обов'язки судді.

3. Етичні аспекти діяльності судді. Кодекс професійної етики суддів. Вимоги антикорупційного законодавства щодо діяльності суддів.

4. Дисциплінарна відповідальність суддів: підстави, процедурні аспекти і види дисциплінарних стягнень.

5. Кримінальна відповідальність суддів: порушення кримінальної справи, особливості її розгляду, відповідальність за постановлення завідомо неправосудного рішення.

6. Підстави та процедура припинення статусу судді. Звільнення суддів за загальними підставами і в результаті порушення законодавства.

7. Порушення присяги судді як підстава для звільнення. Процедура розгляду питань порушення суддівської присяги у Вищій раді юстиції.

Завдання

17. Суддя Вінницького міського суду, застосовуючи заходи забезпечення позовів міноритарних акціонерів до ВАТ “Енергоспецбуд” (м. Харків), наклав арешт на акції консорціуму “ХК Інвест” – основного акціонера зазначеного господарського товариства. Консорціуму було заборонено брати участь у загальних зборах акціонерів, а реєстратору акцій – проводити розсилку повідомлення про проведення зборів акціонерів. Зазначені дії були вчинені суддею з порушенням правил територіальної та предметної підсудності, пов’язаної з втручанням у внутрішні питання організаційної та господарської діяльності товариств – учасників корпоративного спору, мають ознаки участі судді у “рейдерських” схемах. Це відзначили представники консорціуму “ХК Інвест” у скарзі, поданій на дії судді до Вищої ради юстиції.

Оцініть дії судді Вінницького міського суду з точки зору чинного законодавства. Чи мають місце в діях судді ознаки порушення присяги? Яке рішення за скаргою представників консорціуму “ХК Інвест” має ухвалити Вища рада юстиції?

18. 18 жовтня 2012 р. Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалила рішення про направлення рекомендації до Вищої ради юстиції для вирішення питання щодо внесення подання про звільнення судді Ленінського районного суду м. Харкова Б. з посади за порушення присяги. У поданні ВККС України вказувалося, що суддя вчинив дисциплінарний проступок, який полягав у тяганні при розгляді цивільних і кримінальних справ, неправомірному користуванні речовими доказами (пер-

сональний комп'ютер і принтер), використанні нецензурних висловлювань під час судових засідань.

Оцініть правомірність подання ВККС України. Якими є підстави дисциплінарної відповідальності судді й звільнення судді за порушення присяги? Назвіть процедурні гарантії всебічного й об'єктивного розгляду дисциплінарної справи судді. Яке рішення має ухвалити Вища рада юстиції за результатом розгляду подання ВККС України про звільнення судді Ленінського районного суду м. Харкова Б. з посади за порушення присяги?

19. На плівці прихованої відеокамери, розташованої в одній із саун м. Запоріжжя, було зафіксовано факт подружньої невірності судді Комунарського районного суду Х., який вступив в інтимні стосунки із жінкою. Відеофайл було розміщено в мережі Інтернет на регіональному сайті новин, а в одній із місцевих газет з'явилася публікація, що висвітлювала подробиці особистого життя цього судді. Зокрема, у замітці йшлося про те, що суддя Х. неодноразово приводив до Комунарського районного суду м. Запоріжжя у свій робочий кабінет різних жінок і зачинявся у своєму кабінеті в робочий час, ігноруючи при цьому свої службові обов'язки. Окрім того, суддя Х. декілька разів з'являвся в суді в нетверезому стані, грубо поводившись при цьому зі своїм помічником та іншими співробітниками суду. Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на підставі аналізу цих даних було ухвалено рішення про внесення подання до Вищої ради юстиції для вирішення питання про звільнення судді Х. за аморальну поведінку.

Оцініть дії судді Х. з точки зору дотримання ним суддівської етики. Розкрийте зміст положень, які регламентують службову й позаслужбову поведінку судді. Яке рішення має ухвалити Вища рада юстиції по справі судді Х.?

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс професійної етики суддів: затв. на V з'їзді суддів України 24.10.2002 р. / за заг. ред. В. Т. Маляренка // Коментар

до Закону “Про судоустрій України”. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 452-454.

Про Вищу раду юстиції: Закон України № 22/98-ВР від 15.01.1998 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 6. – С. 13.

Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI // Там же. – 2011. – № 44. – Ст. 1764.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Там же. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Капліна О. В. Постановлення суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови: окремі аспекти застосування Кримінального кодексу України / О. В. Капліна, В. І. Тютюгін, І. А. Тітко // Вісн. Верхов. Суду України. – 2012. – № 2 (138). – С. 42-48.

Квасневська Н. Д. Кримінальна відповідальність судді за неправосуддя в Україні: моногр. / Н. Д. Квасневська. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 192 с.

Москвич Л. М. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): моногр. / Л. М. Москвич, С. О. Іваницький, І. О. Русанова; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х.: Фінн, 2009. – 488 с.

Подкопаєв Д. В. Про підставу дисциплінарної відповідальності суддів / Д. В. Подкопаєв // Юрид. вісн. – 2005. – № 12. – С. 119-121.

Статус суддів: навч. посіб. / за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2009. – 120 с.

Т е м а 8. Органи, що здійснюють організаційне забезпечення судової влади

(колоквіум)

1. Організаційне забезпечення судової влади: поняття і зміст.

2. Державна судова адміністрація України як основний суб'єкт організаційного забезпечення судової влади.

3. Органи суддівського самоврядування: види, компетенція. Роль Ради суддів України в організаційному забезпеченні судової влади.

4. Вища рада юстиції: склад, завдання та компетенція.

5. Вища кваліфікаційна комісія суддів: завдання, склад і повноваження.

Завдання

20. До Ради суддів загальних судів звернулась З. зі скаргою на дії судді Жовтневого районного суду м. Луганська І. при розгляді цивільної справи, по якій З. виступала позивачкою. Зокрема, З. вказала, що суддя І. не розглянула всі докази, подані позивачкою, а також відмовила у задоволенні її клопотання про призначення додаткової експертизи по справі. З цих причин по справі З. було винесене несправедливе, на думку позивачки, рішення. Отже, З. просить Раду суддів загальних судів вжити всіх належних заходів для покарання судді І. й відновлення справедливості по її справі.

Яке рішення має ухвалити Рада суддів загальних судів по цьому зверненню З.? Дайте характеристику повноваженням Ради суддів загальних судів і порядку її роботи. Для якого кола суб'єктів є обов'язковими рішення Ради суддів загальних судів?

21. Суддя Харківського районного суду Харківської обл. К. звернувся до територіального управління Державної судової адміністрації в Харківській обл. із заявою про забезпечення його особистої безпеки, зокрема, про надання йому особистої охорони й встановлення сигналізації в його квартирі. У своєму зверненні судді К. вказав, що підставою для вжиття заходів забезпечення його безпеки є погрози, які він отримує протягом останніх двох тижнів по телефону та е-мейлу. На думку К., вказані неправомірні дії пов'язані із розглядом резонансної кримінальної справи по обвинуваченню Х. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. По цій справі Х. у нетверезому стані, керуючи власним автомобілем, збив на пішохідному переході 15-річну дівчину, яка загинула на місці події від отриманих травм. Х. втік з місця події, намагався схо-

ватися від слідства, перешкоджав процесу розслідування цієї справи. Ці події привернули увагу місцевої громади, зокрема, хід справи висвітлювався журналістами на шпальтах місцевих газет, в Інтернеті та соціальних мережах. Суддя К. при розгляді цієї справи теж потрапив під прицільну увагу представників ЗМІ, які активно коментували хід судового розгляду та всі події, пов'язані з ним. Окрім того, на адресу судді стали надходити погрози від високопоставлених осіб Харківської державної обласної адміністрації, а також від невідомих. У зв'язку з цим суддя К. дав інтерв'ю газеті “Слобожанщина”, в якому попросив журналістів дати йому спокій та запевнив їх, що по справі щодо обвинувачення Х. зібрано достатньо доказів його винуватості, а отже, він понесе покарання по всій суворості закону.

Оцініть вищеописану ситуацію з точки зору чинного законодавства. Чи правильно вчинив суддя К.? Які заходи забезпечення безпеки суддів передбачені у чинному законодавстві? Хто вправі ухвалювати рішення про застосування цих заходів безпеки? Чи мають право журналісти оцінювати дії суддів та органів досудового розслідування до винесення остаточного рішення по кримінальному провадженню?

Список нормативно-правових актів та літератури

Інформаційно-аналітичні матеріали діяльності ДСА України з питань організаційного забезпечення діяльності судів. – К.: ІХ з'їзд суддів, 13-14 листоп. 2008 р. – 372 с.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 6. – С. 13.

Про Державну судову адміністрацію України: положення, затв. рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12 [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-портал суд. влади України. – Режим доступу: <http://www.court.gov.ua/dsa/> – Заголовок з екрана.

Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 59. – Ст. 2349.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Там же. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Білова О. В. Органи суддівського самоврядування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Білова. – Х., 2008. – 18 с.

Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: [моногр.] / В. Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

Назаров І. В. Правовий статус Вищої ради юстиції: моногр. / І. В. Назаров. – Х.: Право, 2006. – 208 с.

Самсін І. Л. Судова реформа: актуалізація проблем статусу суддів та судоустрою України: історико-правовий нарис: [моногр.] / І. Л. Самсін. – Х.: Фінн, 2012. – 224 с.

Стрижак А. Державне управління в органах судової влади України: щодо постановки проблеми / А. А. Стрижак // Право України. – 2003. – № 7. – С. 15.

Т е м а 9. Судова процедура

(колоквіум)

1. Поняття і ознаки судових процедур.
2. Види судових процедур.
3. Міжнародні стандарти належного суду.
4. Судові юрисдикції: поняття та проблема розмежування.
5. Організаційні форми судових процедур.
  - 5.1. Колегіальна форма розгляду справ.
  - 5.2. Одноособовий розгляд судових справ.
  - 5.3. Участь народу у відправленні правосуддя.
    - 5.3.1. Світові моделі участі народу в судочинстві (шефени, присяжні та арбітражні засідателі).
    - 5.3.2. Підстави та порядок залучення представників народу до участі в судовому процесі.
    - 5.3.3. Законодавчі вимоги до народних засідателів та присяжних.
    - 5.3.4. Справи, підсудні суду присяжних і народних засідателів за процесуальним законодавством.
    - 5.3.5. Особливості судового процесу за участю народних засідателів та присяжних.

Завдання

22. Громадянин України К., цивільна справа якого розглядається в загальному місцевому суді вже шість місяців, вважає, що було порушено його право на розумний строк розгляду справи, гарантоване п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., а відповідно він має отримати грошову компенсацію. Крім того, ним було подано клопотання до суду про прискорення розгляду його справи в суді.

Суд розглянув клопотання К. та постановив, що порушення строків розгляду справи є незначним і викликане клопотаннями про перенесення судових засідань як з боку самого К., так і другої сторони по справі, а тому можливості або потреби у прискоренні розгляду справи немає.

Дайте оцінку позиції суду. В чому полягає зміст права на розумний строк розгляду справи? Які існують критерії визначення розумності строків судового провадження відповідно до національного законодавства і практики Європейського суду з прав людини?

23. До окружного адміністративного суду надійшла скарга на рішення Київської міської ради. Заявник вніс клопотання про слухання справи колегіально судом у складі трьох суддів для забезпечення більшої об'єктивності і законності судового рішення. Клопотання було розглянуто і, враховуючи складність справи, для її розгляду було сформовано склад суду у кількості трьох суддів.

Чи відповідає закону склад суду, який розглянув справу? У якому складі суддів здійснюється розгляд адміністративних справ?

24. Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Харківській обл. звернулося до Харківської обласної ради для затвердження списків присяжних для всіх місцевих загальних судів області з числа громадян, які постійно проживають на території області. Харківська обл. рада надала територіальному управлінню ДСА України в Харківській обл. список виборців області, вказавши, що всіх осіб в ньому можна

використовувати в якості присяжних під час судочинства, оскільки вони мають право голосу на виборах.

Дайте оцінку дій територіального управління ДСА України та Харківської обласної ради. Назвіть порядок формування списків народних засідателів та присяжних відповідно до Закону України “Про судоустрій і статус суддів”.

Список нормативно-правових актів та літератури

Громошина Н. А. Дифференциация, унификация и упрощение в гражданском судопроизводстве: моногр. / Н. А. Громошина. – М.: Проспект, 2010. – 264 с.

Максютин М. В. Теория юрисдикционного процесса: моногр. / М. В. Максютин; под ред. В. И. Авсеенко. – М.: Моск. психол.-социал. ин-т, – 2004. – 219 с.

Москвич Л. М. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): моногр. / Л. М. Москвич, С. О. Іваницький, І. О. Русанова; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х.: Фінн, 2009. – 488 с.

Полянский Н. Н. Проблемы судебного права: моногр. / Н. Н. Полянский, М. С. Строгович, В. М. Савицкий, А. А. Мельников. – М.: Наука, 1983. – 224 с.

Протасов В. Н. Основы общепроцессуальной теории: учеб. пособие / В. Н. Протасов. – М.: Юрид. лит., 1991. – 144 с.

Русанова І. О. Суд присяжних в Україні: проблеми становлення і розвитку: моногр. / І. О. Русанова. – Х.: ВД “ІН-ЖЕК”, 2005. – 184 с.

Сапунков В. Й. Проблеми цивільної юрисдикції / В. Й. Сапунков, І. І. Ємельянова // Бюл. М-ва юстиції України. – 2003. – № 6. – С. 52-59.

Сердюк В.В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією: моногр. / В. В. Сердюк. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с.

Теория юридического процесса / под общ. ред. В. М. Горшенева. – Х.: Изд-во при Харьк. гос. ун-те издат. объединения “Высшая школа”, 1983. – 192 с.

Ференц О. Понятійний апарат юрисдикції загальних судів: проблеми розмежування / О. Ференц // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 7. – С. 149-151.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Практичні заняття.....	4
Тема 1. Судове право: предмет, метод, принципи.....	4
Тема 2. Джерела судового права.....	5
Тема 3. Суб'єкти судового права.....	9
Тема 4. Судова влада.....	11
Тема 5. Судова система.....	15
Тема 6. Формування суддівського корпусу в Україні.....	18
Тема 7. Правовий статус носіїв судової влади.....	21
Тема 8. Органи, що здійснюють організаційне забезпе- чення судової влади.....	24
Тема 9. Судова процедура.....	27

Навчальне видання

ЗАВДАННЯ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОВЕ ПРАВО”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів IV курсу денної форми навчання
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

У к л а д а ч і: МАРОЧКІН Іван Єгорович,
НАЗАРОВ Іван Володимирович,
ОВЧАРЕНКО Олена Миколаївна

Відповідальний за випуск *І. Є. Марочкін*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2013

Підп. до друку 21.05.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 2,25. Облік.-вид. арк. 1,34. Вид. № 365.
Тираж прим. Зам. № 4418. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.